

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת מקץ (חנוכה) תשפ"ג לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך ווען - גליון אלף של"ח

כזאת אפילו במצוה דאורייתא, דחייב ליתן רק חומש מממונו (שו"ע סימן תרנו-א), וכאן חייב ליתן כל הוננו, עד שמוכר כסותו.

*

ונראה דהנה הכתוב אומר (תהלים צח-א) מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה. ויש להבין למה נשיר שיר חדש, וכי השירים הישנים מכוערים הם, שצריכין לשור שיר חדש. ונראה דהנה תחלת דיבור ה' לישראל במתן תורה היה, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים (שמות כ-ב), והמפרשים הקשו למה לא אמר יותר, אנכי ה' אשר בראתי את העולם כולו עם יושביה. אך בדברי הרמב"ן שם מתבאר הדברים, שכתב שם, אנכי ה' אלקיך, הדבור הזה מצות עשה, אמר אנכי ה', יורה ויצוה אותם שידעו ויאמינו כי יש ה', והוא אלקים להם. כלומר, הוה [בכל עת], קדמון [לפני כל], מאתו היה הכל בחפץ ויכולת [ברצונו ויכולתו, לא מחמת כח אחרים], והוא אלקים להם שחייבים לעבוד אותו. ואמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים, כי הוצאתו אותו משם תורה על המציאות [שהוא המציא כל הנמצאים] ועל החפץ [שמרצונו נעשה הכל], כי בידיעה ובהשגחה ממנו יצאנו. וגם תורה על החידוש [שה' ברא העולם יש מאין], כי עם קדמות העולם [אם העולם היה קדמון ולא

בגמרא (שבת כא:) מאי חנוכה [על איזה נס קבעוה], שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים וכו', לשנה אחרת קבעום שמונה ימים טובים בהלל והודאה ע"כ. ואכתי צריך טעמא מאי חנוכה, מהו הסיבה שקראוה בשם חנוכה דייקא. ובר"ן כתוב כלומר חנו בכ"ה ע"כ. ובמהרש"א (שם) פירש דנקרא כן על שם חנוכת המזבח ע"ש.

בנוסח הברכה על הנרות, אומרים שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. ויש להבין ההוספה של 'בזמן הזה'. ובנוסח ההודאה (בתפלת על הנסים) אומרים גם כן, ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן 'כהיום הזה'. וצריך ביאור הכוונה בזה.

ובנוסח הנרות הללו, אומרים הנרות הללו אנו מדליקין על הנסים וכו' ועל המלחמות. ויש להבין דהלל והודאה שייך גם על נס דנצחון המלחמה, אבל הדלקת הנרות אין לו קשר אלא עם הנס דנרות. וידוע תירוץ הפרי חדש (סימן תרע) על הקושיא דלמה קבעו שמונה ימים, הא הנס לא היה אלא שבעה ימים, ותירץ דיום אחד קבעו על נצחון המלחמה ע"כ. והקשו גם על זה, דלא שייך לקבוע הדלקה על נצחון המלחמה, אלא הלל והודאה.

גם לבאר מה דפסקינן (שו"ע סימן תרעא-א) דמוכר כסותו כדי לקיים מצות הדלקת נר חנוכה ע"כ. אשר לא מצינו

וזהו ענין ההתבוננות בכל נס ונס, להכיר מזה כי יש בורא ומשגיח ויודע ויכול, ומוטל עלינו לפרסומי ניסא, לעשות זכר על זה שלא ישתכח ממנו, וכמו שביאר הרמב"ן (שם) ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון. והחמיר מאד בענין הזה, כמו שחייב כרת באכילת חמץ (שמות יב-טו) ובעזיבת הפסח (במדבר ט-ג), והצריך שנכתוב כל מה שנראה אלינו באותות ובמופתים, על ידינו ועל בין עינינו, ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושנזכיר זה בפינו בבוקר ובערב, כמו שאמרו (ברכות כא.) אמת ויציב דאורייתא, ממה שכתוב (דברים טז-ג) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ושנעשה סוכה בכל שנה, וכן כל כיוצא בהן מצות רבות זכר ליציאת מצרים. והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו, ולא יהיה פתחון פה לכופר להכחיש אמונת האלקים. כי הקונה מזוזה בזו אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בענינה, כבר הודה בחידוש העולם ובידיעת הבורא והשגחתו, וגם בנבואה, והאמין בכל פנות התורה ע"כ.

וכיון שהנסים הם עדות על שורש אמונתנו, על כן על פרסומי ניסא לא נתנו חכמים שיעור, אלא מוכר גם כסותו עבורו, כי זהו שורש כל המצות, כל מצותיך אמונה (תהלים קט-פ), עד שבעל הלכות גדולות לא הכניס אנכי ה' אלקיך למנין המצות, וביאר הרמב"ן שיטתו בהשגות לספר המצות להרמב"ם (עשה א), דסובר שאין מנין תרי"ג מצות אלא גזירותיו יתעלה, שגזר עלינו לעשות או מנענו שלא לעשות, אבל האמונה במציאותו יתעלה, שהודיע אותה אלינו באותות ובמופתים ובגילוי השכינה לעינינו, הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצות, לא ימנה בחשבון וכו' ע"כ.

וכמו שצוותה תורה לעשות הרבה מצות זכר ליציאת מצרים, שלא ישתכח מבנינו הנסים שראינו אז, שזה מורה כי אני ה' בקרב הארץ, כן כאשר זכינו אחר כך

נברא על ידי השם] לא ישתנה דבר מטבעו, ותורה על היכולת [על הכח הבלתי מוגבל שיש לבורא העולם]. והנה היכולת תורה על הייחוד [שהוא יחידי בעולמו], וכמו שאמר (שמות ט-יד) בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ. וזה טעם אשר הוצאתיך, כי הם היודעים ועדים בדבר עבלי"ק.

וביאור הדברים כתב עוד יותר (בסוף פרשת בא), וזה לשונו, ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות. הנה מעת היות עבודה זרה בעולם, מימי אנוש, החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית, ואמרו איכה ידע א-ל ויש דעה בעליון (תהלים עג-יא), ומהם שיודו בידיעה ומכחישים בהשגחה, ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח הא-ל בהם, ואין עמהם עונש או שכר, יאמרו עזב ה' את הארץ. וכאשר ירצה האלקים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשינוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל ביטול הדעות האלה כולם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה-ה מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול וכו'. אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה עב"ל.

ומעתה אתי שפיר מה שאמר אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ולא אמר אשר ברא העולם, כי בהיות שזהו מצות עשה על אמונה, לא די להאמין בזה לבד שאין העולם קדמון אלא יש בורא עולם, שזהו רק נקודה אחת, אלא מוטל עלינו להאמין גם בידיעתו הפרטית, והשגחתו בעולמו, שלא עזב אותה אחר כך למקרי הטבע, והיכולת בידו לשנות כל מה שישנו בעולמו, ואין מעכב בידו. אשר עד שלא ראינו בעינינו זאת ביציאת מצרים היה מקום להכחיש זאת. אלא אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אשר שם ראיתם ועדים אתם, גם על כל הפרטים הללו, וזהו חלק מחיוב מצות אמונה להאמין בכל זה.

ואיתא בגמרא (תענית כה.) ברבי חנינא בן דוסא, יומא חד בי שמשי חזייה לברתיה דהוות עציבא, אמר לה, בתי, למאי עציבת. אמרה ליה כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן והדלקתי ממנו אור לשבת [ויכבה הנר]. אמר לה, בתי, מאי איכפת לך, מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק. תנא היה דולק והולך כל היום כולו עד שהביאו ממנו אור להבדלה ע"כ. הנה האריך בלשונו לומר לה, 'מי שאמר לשמן וידלוק' יאמר לחומץ, ולא די באומרו ה' יאמר לחומץ וידלוק. אלא רצה להאיר עינה וללמדה, גם השמן אינו מובן שידלוק, ומאי שנא משאר משקאות שאין דולקין, אלא הטבע הוא גם כן מיד ה', שהוא אמר לשמן וידלוק, וכמו שזה מובן לך שדולק, כן יוכל לומר לחומץ וידלוק, כי כל הטבע כולה נס ארוכה היא.

ובנועם אלימלך (בליקוטי שושנה בסופו) פירש, ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים (שמות יד-כט). דהנה ישראל בשעת קריעת ים סוף ראו נפלאותיו יתברך שמו ורוממותו וגדולתו, ויש צדיקים שהולכים תמיד בדביקות, ולבם תמיד ברוממות א-ל ובגדולתו אף שלא בשעת קריעת ים סוף, שגם ביבשה רואין נפלאותיו איך הם עד אין קץ וערך בכל דבר ודבר הנמצא בעולם. וזהו הפירוש ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים, פירוש שביבשה הלכו בזה הרוממות א-ל כמו בים. וזהו (תהלים סו-ו) הפך ים ליבשה, שהצדיק, הנסים והנפלאות הנראין בים, הוא רואה ביבשה, לאשר הולך תמיד ברוממות א-ל וגדולתו יתברך שמו ע"כ.

וזהו שאנו אומרים (בתפלת מודים) מודים אנחנו לך וכו', ועל 'נסיך' שבכל יום עמנו, שאין לך יום שאינו עובר על האדם נסים נסתרים מהשגחתו יתברך שמו. והוא מודה ומשבח לקונו על כל הטוב שעושה עמו. הבריאות של האדם, ופרנסתו והצלחתו וכו' וכו', אין זה בטבעו, אלא ה' שומר אותו, גופו וממונו, בכל עת ובכל שעה, והוא מודה ומהלל לה' על נסיך שבכל יום עמנו. ומדגישים אנו זאת ביתר שאת (בתפלת נשמת) ואילו פינו מלא שירה כים וכו', אין אנו מספיקים להודות על אחת מאלף אלפי אלפים ורבי

בדורות האחרונות, אחר חורבן בית הראשון בימי פורים, ובזמן בית שני בימי חנוכה, לראות נסים ונפלאות, שזה מורה שעדיין לא עזב השגחתו מעולמו, יש לנו לעשות זכר לנסים הללו גם לדורות ולפרסומי ניסא.

*

אמנם יש בזה עוד נקודה נפלאה במה שנתחייבנו להעלות על זכרון לבבנו הנסים שעשה ה' עמנו ועם אבותינו. והוא מה שהוסיף הרמב"ן (שם) ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים, שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצות יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריחנו ענשו, הכל בגזרת עליון וכו' ע"ש. והיינו שהנסים הללו מלמדים אותנו, כי כל הטבע יחד אינה עומדת ומתקיימת רק בהשגחתו יתברך, כי העולם כולו נברא יש מאין, ורק מאמרו יתברך שמו מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית. וכיון שיש השגחה פרטית על כל קוץ וקוץ שבעולם, אין בעולם שום דבר שהוא במקרה, אלא ה' מזמין להאדם בנסים נסתרים כל מה שעובר עליו, וכמאמרם (נדה לא.) מאי דכתיב (תהלים עב-יח) עושה נפלאות גדולות לבדו, וברוך שם כבודו לעולם, אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו ע"כ.

ואנו קורין קריאת שמע, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד (דברים ו-ד), ופירשו כי השפעת הנס בא משם הוי"ה, שמהוה כל היות שבעולם, והשפעת הטבע משם אלקי"ם בגימטריא הטב"ע (של"ה פ' וארא), והמאמין האמיתי משיג שיש השגחה נפלאה על כל המאורעות בכללות ובפרטות, וגם הטבע הוא יד ה' כמו הנס, אלא שהטבע נטבע לכל באי עולם, אבל יש בו נסים נסתרים מאת ה', כמו שיש בנסים נגלים. וזהו שמע ישראל הוי"ה (שורש הנסים) אלקינו (שורש הטבע), הוי"ה אחד, הכל בא מהשם שמהוה כל היות.

רבבות פעמים הטובות 'נסים ונפלאות' שעשית עמנו. והיינו הנסים הנסתרים העוברים עלינו לאלפים ולרבבות.

ולכן בשעה שעושה ה' לעמו ישראל נסים נגלים, ואנו נותנין אל הלב הכח האלקי המונח בזה, שיש אלוה-מחדשו ויודע ומשיגה ויכול, אנו מתעוררים שיש להודות גם על הנסים הנסתרים שעושה עמנו יום יום. ולא די במה שמודה ומהלל על הנפלאות הנסים הנגלים, אלא 'שירו לה' שיר חדש', זה יש לעורר האדם לשור עוד שירה נוסף על שירת הנס הנגלה, והיינו על הנסים הנסתרים שבכל יום ויום, שזה אנו משיגים ומכירים 'כי נפלאות עשה', שמהנסים הנגלים מודה בהנסים הנסתרים.

וזהו שאנו מוסיפין בברכת מודים לברך ולהודות על הנסים והנפלאות בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול, ומסיימים כי מההתבוננות בנסים הללו, אנו מכירים ולעמך ישראל עשית תשועה גדלה ופורקן 'כיהיום הזה', שגם היום יש לנו נסים כאלו אלא שהם נסתרים, ובשורשן אין שום חילוק, והנס של ימי מתתיהו הם שוין אצלנו כמו הנסים הנסתרים של יום הזה. וכן אנו מברכין שעשה נסים לאבותינו בימים ההם, ומהתבוננות זו בהנסים הנגלים אנו מוסיפין לומר, אשר לא רק לאבותינו בימים ההם עשה נסים, אלא גם 'בזמן הזה', שמודה בהנסים הנסתרים, אשר אין בעל הנס מכיר בניסו.

והנה ניצוח המלחמה יתכן בדרך טבע גם במעטים נגד רבים, ובכל מלחמה יש בדרך הטבע נוצח אחד, ואין זה בגדר נס נגלה לקבוע עליהם יום טוב, אבל כאשר ראו

גם נס השמן, נס נגלה, אז התבוננו והשכילו כי גם ניצוח המלחמה בדרך הטבע הוא נס נסתר, ויד ה' היתה בשניהם. וכאשר אנו מדליקין הנרות הללו על הנס הנגלה של השמן, אנו באים להכרה שגם ניצוח המלחמה היה נס, אלא זהו נס גלוי וזהו נס נסתר, והנרות הללו מביאים אותנו להלל גם על המלחמות.

וזהו הטעם שאנו קורין הימים הללו חנוכה, כי בפסוק שמע ישראל, יש ו' תיבות וכ"ה אותיות, אשר זהו שורש אמונתנו להאמין כי הנס והטבע שוין, הכל הוא רק מיד של הקב"ה שמהוה הכל. וזהו חנו-כה, אשר אז חנו והגיעו להשגה זו, שהאיר אצלם היחוד שיש בפסוק שמע ישראל [שהם ו' תיבות וכ"ה אותיות], שיש נסים תמידיים, פעמים בא בנגלה ופעמים בא בנסתר. ודבר זה נרמז בתיקוני זוהר (תיקון יג כט): ע"ש.

ולכן אמרו שעשאוים ימים טובים וקבעום בהלל והודאה, כי עשאוים חכמים יום טוב לפרסומי ניסא, להודות ולהלל לה' על הנפלאות שעשה עמנו. וכיון שמהנסים הנגלים אדם מודה בנסים הנסתרים, זה מביא האדם להשגה שיש להודות לה' יום יום על נסיך שבכל יום עמנו, על הנסים הנסתרים שאנו עוברים יום אחר יום תמיד, 'וקבעום' בהלל והודאה, שיהא ההלל וההודאה קבועים, להודות לה' בכל עת ובכל שעה, הן בשעה שרואה הצלחתו עין בעין, להכיר שזהו בהשגחה מאת ה', ולהודות לה' על מה שמונע ממנו תמיד מקראות ומאורעות שונות, שאין בעל הנס מכיר בניסו, ואין אנו מספיקין להודות לה' על אלפי רבבות פעמים הטובות נסים שעושה עמנו.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מזה"ר ר' אפרים שמואל גאלד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב	מזה"ר ר' שלום צבי פריעדמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	מזה"ר ר' ישראל מרדכי וויסבערג הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב	הרב ר' פישל לעווי שליט"א מנהל רוחני - ישיבה קמנה לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב
מזה"ר ר' ישראל בריש צינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מזה"ר ר' משה חיים וויסבערגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מזה"ר ר' משה יעקב קליין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מזה"ר ר' נחום יהודה שווארץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב
מזה"ר ר' ישעי' קיש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס לעול התורה והמצות	מזה"ר ר' יוסף געשטעטנער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס לעול התורה והמצות	מזה"ר ר' יושע גליק הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס לעול התורה והמצות	מזה"ר ר' שלמה זלמן לעפקאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב
מזה"ר ר' אהרן לינדנער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב			